

Інформаційні і комунікаційні технології в освіті

М.С.ЛИСЕНКО, канд. іст. наук

Харківська національна академія міського господарства

Розповсюдження персональних комп'ютерів і бурхливий розвиток глобальних комп'ютерних комунікацій висуває нові вимоги до інтенсивності оновлення знань і умінь фахівців, а отже, і до освіти в цілому.

Термін «освіта протягом усього життя» виник в 60-і роки ХХ ст. і став використовуватися на міжнародних семінарах таких міжурядових організацій, як ЮНЕСКО і Рада Європи. Разом з цим терміном широко застосовуються й інші терміни, такі як «безперервна освіта», «подовжена освіта», «рекурентна освіта», «освіта дорослих», «освіта протягом життя», «самокероване навчання». Не зупиняючись на розкритті їх суті, відзначимо, що останнім часом в українській мові частіше за інші застосовується термін «безперервна освіта». Надалі в своєму викладі будемо використовувати саме цей термін.

Безперервна освіта – комплекс державних, приватних і суспільних освітніх установ, що забезпечують організаційну і змістову єдність і подальший взаємозв'язок усіх ланок освіти, задовольняючи прагнення людини до самоосвіти і розвитку протягом усього життя.

Слід зауважити, що в інформаційному суспільстві формується комплекс факторів, які обумовлюють необхідність постійного оновлення отриманої освіти, стає можливим використовувати якісно нові технології оновлення знань. І тут особливо важлива роль нових технологій: з одного боку, як каталізатора, що забезпечує стрімке зростання «густини» міжособових і міжгрупових комунікацій, а з іншого – створюючих можливість зміни напрямів потоку цих комунікацій, здатних тим самим реально трансформувати соціальну структуру суспільства. Саме ця ідея лежить в основі побудови системи безперервної, професійної освіти, що охоплює все активне життя людини. При цьому різноманіття і безперервність розглядають не тільки як перспективну тенденцію, але і як умову досягнення нової якості освіти.

Зміни в системі освіти вимагають навиків безперервного навчання, пізнавальної діяльності, колективних форм навчання і передачі знань.

Безперервне навчання – навчання, яке має місце в перебігу всього життя індивідуума, і яке обумовлене інтенсивним оновленням знань і умінь, необхідних для успішної і ефективної професійної діяльності і, відповідно, швидкою зміною соціальних і економічних

умов, що висувають нові вимоги до рівня професійної підготовки фахівців.

Відзначимо, що країни Європейського Союзу прийняли серйозні документи, що стосуються питань безперервної освіти.

Найважливішими з них є:

- Резолюція Європейського Союзу з питання про безперервну професійну освіту від 5 липня 1989 р.;
- Європейська стратегія зайнятості, прийнята в листопаді 1997 р. в Люксембурзі;
- Висновки саміту Європейського Союзу з питання «про освіту протягом усього життя», що відбулося в Лісабоні в березні 2000 р.

Найзначнішим документом, що визначає стратегію Європейського Союзу в сфері безперервної освіти, є Меморандум про безперервну освіту Комісії Європейського Союзу від 30 жовтня 2000 р., в якому було визначено шість ключових напрямів розвитку безперервної освіти:

1. Нові базові знання і навички для всіх.

Мета – гарантувати загальний безперервний доступ до освіти з метою отримання і вдосконалення умінь і навичок, що необхідні для «життя» в інформаційному суспільстві.

2. Збільшення інвестицій у розвиток людських ресурсів.

Мета – значно збільшити інвестиції в розвиток людських ресурсів, щоб підняти пріоритет найважливішого надбання Європи – її людей.

3. Інноваційні методики навчання і вивчення.

Мета – розробити нові технології навчання для системи безперервної освіти.

4. Нова система оцінки отриманої освіти.

Мета – корінним чином змінити підходи до розуміння і визнання навчальної діяльності і її результатів, особливо – у сфері неформальної і неявної освіти.

5. Розвиток наставництва і консультування.

Мета – протягом усього життя забезпечити кожному індивідууму вільний доступ до освітньої інформації і до необхідних консультацій і рекомендацій.

6. Наближення освіти до місця проживання.

Мета – використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ), наблизити можливості отримання освіти до місця проживання за допомогою мережі навчальних і консультаційних пунктів.

В основі побудови системи безперервної, професійної освіти лежать поняття, що належать до трьох об'єктів (суб'єктів): до особи; до освітніх процесів (програм); до організаційної структури освіти. Безперервна освіта означає, що людина вчиться постійно. Причому, вчиться або в освітніх установах, або займається самоосвітою. Кожний індивідуум, використовуючи як традиційну систему освіти, так і безперервну освіту на базі ІКТ, залишаючись на одному і тому ж формальному освітньому рівні, може:

- удосконалювати свою професійну кваліфікацію, свою професійну майстерність;
- підійматися ступенями і рівнями професійної освіти;
- не тільки продовжити, але й змінити профіль освіти.

Отже, стає очевидним, що в умовах інформаційного суспільства освіта має бути безперервною, в його реалізації істотну роль відіграють ІКТ. Використання перспективних ІКТ в реалізації безперервної освіти ставить нові завдання, рішення яких зачіпляє педагогіку, методу, адміністративне управління і фінансування, забезпечення якості навчання, права інтелектуальної власності і т.ін.

ІКТ і безперервна освіта є могутнім засобом розвитку регіональних і національних суспільних систем, чинником інтеграції соціальних відносин в нових економічних умовах України. Однак, вони багато в чому залежать як від прогнозування розвитку системи безперервної освіти України, так і від становлення єдиного інформаційно-освітнього простору України, і його зв'язки з інформаційно-освітніми просторами всього світу. Безперервність освіти щодо освітніх процесів неможливо розглядати як в одній окремо взятій країні, так і у відриві від використання ІКТ в освіті. Безперервність освіти торкається рівною мірою всіх верств суспільства, а отже необхідне створення для цих цілей класу проблемно-орієнтованих освітніх технологій, у тому числі технологій дистанційного навчання.